

Datum 2021-12-17
Dokumenttyp Yttrande
Diarienummer 2021/0475
Ert diarienummer S2019/04727
Handläggare Maria Melin

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Socialstyrelsens rapport Öppna insatser utan samtycke

Myndigheten för delaktighet arbetar för ett samhälle där alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga. Myndigheten för delaktighet lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet (MFD) har inga synpunkter på föreslagna ändringar i socialtjänstlagen (2001:453) eller på bedömningen att inte utvidga 22 § i lagen (1990:52) om särskilda bestämmelser om vård av unga, då dessa frågor ligger utanför myndighetens uppdrag. MFD instämmer dock i Socialstyrelsens slutsats om att det finns barn och unga som är i behov av stöd från socialtjänsten men som inte får tillgång till rätt insatser i rätt tid. MFD vill i detta sammanhang särskilt kommentera vikten av kunskap och kompetens i att möta och stötta barn, unga och föräldrar med kognitiva funktionsnedsättningar.

Myndighetens synpunkter

Allmänna synpunkter

MFD instämmer i Socialstyrelsens samlade bild om att det finns barn som löper en risk att inte få tillräckligt stöd från socialtjänsten samt att möjligheterna för socialtjänsten att besluta om öppna insatser till barn utan vårdnadshavarnas samtycke behöver öka. MFD instämmer även i att det kan finnas praktiska svårigheter kring hur en insats faktiskt kan genomföras om inte vårdnadshavare medverkar. Barn med funktionsnedsättning nämns i rapporten som en grupp som socialtjänsten behöver vara uppmärksam på för ett ytterligare anpassat stöd för att kunna genomföra insatsen (bland annat i författningskommentaren till förslaget till ändring i 3 kap. 6 a § socialtjänstlagen [2001:453]). När det gäller barn med funktionsnedsättning vill MFD understryka att det utöver uppmärksamhet även krävs både kunskap

och kompetens om funktionsnedsättning i sig och om olika tillgänglighetsaspekter, för att kunna säkerställa att rätt insatser sätts in samt att de är tillgängliga för alla, oavsett funktionsförmåga.

Föräldrar med kognitiva funktionsnedsättningar

I rapporten framgår att både kommuner och barnrättsorganisationer som Socialstyrelsen har haft en dialog med lyfter fram föräldrar med kognitiva svårigheter som en tänkbar målgrupp för öppna insatser utan samtycke från vårdnadshavaren. MFD vill betona att föräldrar med kognitiva funktionsnedsättningar är en många gånger sårbar föräldragrupp som ofta har ett lågt förtroende för myndigheter. De kan därmed vara svåra att nå och fånga upp med traditionella arbetssätt. Det krävs kunskap och kompetens hos professionerna i att fånga upp och möta dessa föräldrar på ett sätt som inger förtroende och möjligheter till att sätta in stödinsatser. MFD vill i sammanhanget lyfta fram SUF Kunskapscentrum i Region Uppsala som en källa till både kunskap om och arbetssätt för att arbeta med denna föräldragrupp.

MFD vill också peka på att det i de fall där barn eller unga till föräldrar med kognitiva svårigheter är aktuella för insatser utan samtycke, kan en viktig aspekt vara att föräldrarna inte har fått, eller inte i tillräcklig utsträckning har fått, det stöd och de insatser som de behöver för att fullt ut kunna fungera i sitt föräldraskap. Dessa föräldrar behöver ofta både ett selektivt och indikerat föräldraskapsstöd som dessutom behöver ges kontinuerligt över tid. I dessa fall är det också sannolikt att hela familjen är i behov av stöd och insatser. Innan insatser utan samtycke sätts in till barn och unga i dessa familjer, behöver därför först alla vägar för familjebaserade insatser utvärderas. I en färsk rapport från Diskrimineringsombudsmannen¹ berörs i viss mån frågan om hur föräldrar, både till barn med funktionsnedsättning och föräldrar med egen funktionsnedsättning, kan ha bristande insikt om barnets behov samt även de svårigheter som finns för socialtjänsten i att kunna bedöma föräldraförmåga kopplat till funktionsnedsättning.

Unga i en hederskontext

Enligt Socialstyrelsen är det viktigt att den insats som socialtjänsten beslutar om till ett barn inte försätter barnet i en svårare situation än före beslutet om

---

¹ Diskrimineringsombudsmannen (2021) Skillnader som kan utgöra risk för diskriminering? En kvalitativ studie om faktorer som påverkar socialsekreterares bedömningar och beslut inom den sociala barn- och ungdomsvården.

insats. Socialstyrelsen pekar på unga som befinner sig i en hederskontext som en grupp unga som riskerar att hamna i svårigheter på grund av en insats. MFD vill betona vikten av att särskilt uppmärksamma unga med intellektuell funktionsnedsättning som befinner sig i en hederskontext. Kunskapen och kompetensen kring denna grupp unga är ofta mycket låg inom många professioner, bland annat socialtjänsten. Detta är också en målgrupp som i mycket låg utsträckning söker stöd och hjälp på egen hand. Det kan också vara en grupp unga som har en sämre förmåga att bedöma riskfaktorer kopplade till sin familjesituation.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande) och utredare Maria Melin (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén